

UCHWAŁA Nr III/19/11
RADY GMINY JANÓW PODLASKI
z dnia 25 lutego 2011 r.

w sprawie przyjęcia Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu
Gminy Janów Podlaski na lata 2011 – 2032

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) Rada Gminy uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Janów Podlaski na lata 2011 – 2032”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

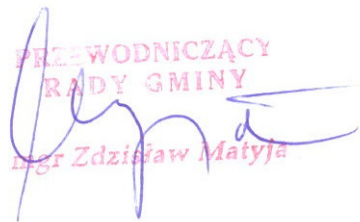
Traci moc uchwała Nr V/102/07 Rady Gminy Janów Podlaski z dnia 28 grudnia 2007r. w sprawie przyjęcia Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Janów Podlaski.

§ 3

Wykonanie uchwały zleca się Wójtowi Gminy Janów Podlaski.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Andrzej Zdzisław Matyja

**Program usuwania
wyrobów zawierających azbest
z terenu Gminy Janów Podlaski
na lata 2011 - 2032**

Załącznik
do uchwały Nr III/19/11
RADY GMINY JANÓW PODLASKI
z dnia 25 lutego 2011 r.

Janów Podlaski luty 2011 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	3
1.1. Wprowadzenie	3
1.2. Charakterystyka ogólna Gminy Janów Podlaski	3
1.3. Cele programu	4
2. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.....	5
2.1. Występowanie i zastosowanie azbestu.....	5
2.2. Wpływ azbestu na organizm ludzki	7
2.3. Informowanie o ryzyku związanym z narażeniem na azbest	8
występującym w środowisku	8
3. STAN PRAWNY W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA	9
WYROBÓW I ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	9
3.1. Regulacje ustawowe.....	9
3.2. Akty wykonawcze	11
3.3. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy	14
użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.....	14
3.4. Bezpieczne postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi	14
azbest	14
3.5. Usuwanie wyrobów zawierających azbest.....	15
3.6. Transport odpadów.....	18
3.7. Składowanie odpadów lub unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest.....	19
3.8. Harmonogram realizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów.....	21
zawierających azbest na terenie Gminy Janów Podlaski.....	21
4. ZADANIA DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	22
4.1. Samorząd gminny:	22
4.2. Kampania edukacyjna w zakresie szkodliwości wyrobów zawierających azbest.....	23
5. BILANS WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY JANÓW PODLASKI.....	23
5.1. Budynki mieszkalne, inwentarskie i inne.....	24
5.2. Struktura rozmieszczenia płyt azbestowo – cementowych	24
5.3. Ilości wyrobów zawierających azbest wymagających usunięcia.	26
5.4. Szacunkowe nakłady finansowe na realizację Programu	26
5.5. Źródła finansowania Programu	28
6. Monitoring realizacji Programu.....	29
7. PODSUMOWANIE	30

1. WSTĘP

1.1. Wprowadzenie

Niniejszy program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Janów Podlaski został opracowany w oparciu o obowiązujące przepisy prawne. Realizacja „Programu” została przewidziana na lata 2011-2032, głównie z uwagi na znaczną, co najmniej trzydziestoletnią trwałość płyt azbestowo – cementowych i innych wyrobów stosowanych w budownictwie, dużą ich ilość oraz wysokie koszty usuwania tych wyrobów.

Oszacowano w nim, że na terenie gminy znajduje się około 1609,3 Mg wyrobów zawierających azbest.

Opracowany program przewiduje cele i zadania wynikające z wieloletniego programu pn. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 14 lipca 2009 r. oraz „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego na lata 2009 – 2032”.

Wieloletni Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Janów Podlaski na lata 2011 – 2032 zwany dalej „PROGRAMEM” należy postrzegać jako uszczegółowienie zapisów zawartych w Gminnym planie gospodarki odpadami (2004r) w zakresie odpadów azbestowych.

1.2. Charakterystyka ogólna Gminy Janów Podlaski.

Gmina Janów Podlaski położona jest w północnej części powiatu bialskiego oraz w północno – wschodniej części województwa lubelskiego. Od strony północnej i częściowo wschodniej graniczy z rzeką Bug, która jest zarazem granicą państwową z Białorusią. Gmina sąsiaduje z czterema gminami, gminą Rokitno, gminą Biała Podlaska, gminą Konstantynów i Leśna Podlaska. Zajmuje powierzchnię około 135,73 km². Na dzień 31.12.2010 r. obszar gminy zamieszkiwało 5571 osób. Pod względem administracyjnym gmina jest podzielona na 18 sołectw, odrębną jednostką jest Wygoda, w której znajduje się siedziba słynnej Stadniny Koni.

Gmina Janów Podlaski jest gminą wiejską o charakterze typowo rolniczym. Niemal 76% powierzchni gminy stanowią użytki rolne, tj. pola uprawne, sady, łąki i pastwiska. Na terenie gminy niewielka ilość mieszkańców prowadzi własną działalność gospodarczą. Na dzień 31.12.2010 r. było zarejestrowanych 202 podmiotów gospodarczych.

1.3. Cele programu

Główne cele Programu to:

- ***spowodowanie oczyszczenia obszaru gminy z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,***
- ***wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy Janów Podlaski spowodowanych azbestem,***

Cele te pozostają w ścisłej relacji z celami zdefiniowanymi w krajowym „Programie...”. Osiągnięcie ich będzie możliwe w perspektywie długoterminowej (okres ok. 21 lat).

Cele szczególne Programu to:

- spowodowanie działań zmierzających do sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i stworzenie w określonym horyzoncie czasowym, warunków do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie możliwości do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, stosowanych w Unii Europejskiej,
- pomoc mieszkańcom gminy w realizacji kosztownej wymiany płyt cementowo – azbestowych zgodnie z przepisami prawa.

W programie zawarte zostały też zagadnienia:

- edukacji społeczeństwa Gminy Janów Podlaski w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz o sposobach bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania,
- oszacowania ilości wyrobów azbestowych oraz ich rozmieszczenie na terenie gminy,
- odbioru odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych,
- pozyskania środków na realizację likwidacji wyrobów zawierających azbest,
- współpracy z przedsiębiorstwami zajmującymi się usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Urząd Gminy Janów Podlaski sfinansuje 50 % kosztów transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest.

Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w danym roku uzależniona będzie od środków finansowych przeznaczonych na ochronę środowiska w budżecie gminy oraz od środków przyznanych z zewnątrz tj. z

- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Środków funduszy Unii Europejskiej.

2. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

2.1. Występowanie i zastosowanie azbestu

Azbest jest nazwą handlową odnoszącą się do sześciu minerałów włóknistych. Pod względem chemicznym są to uwodnione krzemiany magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Rozróżnia się następujące typy azbestu: chryzotyl (włóknista odmiana serpentynu, tj. uwodnionego krzemianu magnezu), amozyt (krzemian żelazowo – magnezowy), krokidolit (krzemian sodowo-żelazowy), antofilit (krzemian magnezowy zawierający żelazo).

Pomimo, iż występowanie azbestu w przyrodzie jest dosyć powszechne, tylko w kilku miejscach na świecie prowadzona była jego eksploatacja na skalę przemysłową. Polska nie posiada złóż azbestu nadających się do eksploatacji przemysłowej.

Właściwości azbestu takie jak: duża odporność na wysokie i niskie temperatury, niewielkie przewodnictwo cieplne i odporność na działanie czynników chemicznych sprawiły, że stał się on powszechnie wykorzystywany jako cenny surowiec również w Polsce.

Azbest szeroko stosowany był w kilku dziedzinach gospodarki, przede wszystkim w budownictwie, energetyce, transporcie i przemyśle chemicznym jako:

- pokrycia dachowe, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne zawierające od 10 do 35 % azbestu;
- wyroby izolacyjne stosowane do izolacji kotłów parowych, wymienników ciepła, zbiorników, przewodów rurowych oraz ubrań i tkanin ognioodpornych. Zawierają one w zależności od przeznaczenia od 75 do 100% azbestu, głównie chryzotyli;
- wyroby uszczelniające: tektury, płyty azbestowo – kauczukowe, szczeliwa plecione,
- wyroby cierne, takie jak okładziny cierne i taśmy hamulcowe stosowane do różnego typu hamulców,
- wyroby tekstylne: sznury i maty;
- wyroby hydroizolacyjne: lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, zaprawy gruntujące, papa dachowa, płytki podłogowe zawierające od 20 do 40 % azbestu.

Biorąc pod uwagę kryterium zawartości azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościową wyrobu, wyroby zawierające azbest klasyfikowane są w dwóch klasach:

- Klasa I (wyroby miękkie), których gęstość objętościowa jest mniejsza niż 1.000 kg/m³, zawierające od 20 do 100% azbestu. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowane w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu, używane przez pracowników w celach ochronnych, płyty i tektury uszczelkowe, materiały i wykładziny cierne.
- Klasa II (wyroby twarde), których gęstość objętościowa jest większa niż 1.000 kg/m³, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia, np. pęknięcia, ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów oraz rozbijanie w wyniku zrzucania w trakcie prac remontowych.

Szacuje się (w skali kraju), że ok. 96 % ogólnej ilości wyrobów zawierających azbest stanowią płyty azbestowo – cementowe (faliste i płaskie).

Produkcja płyt azbestowo – cementowych w Polsce rozpoczęła się w 1907 roku w Krakowie, następnie w Lublinie (ok. 1910) i w Ogrodzieńcu k/Zawiercia (ok. 1920r.). Jednak stosowanie azbestu na szeroką skalę na terenie Polski w budownictwie nastąpiło w latach 60 – tych, po uruchomieniu następnych 4 dużych zakładów wyrobów azbestowo –cementowych.

W Polsce wyroby z klasy II były wykorzystywane do produkcji płyt azbestowo – cementowych jako materiał budowlany, otrzymywany w wyniku prasowania mieszaniny cementu z włóknami azbestowymi, głównie w postaci płyt płaskich, falistych oraz rur azbestowo – cementowych. Płyty płaskie i faliste wykorzystywane były do krycia dachów.

Produkcja płyt azbestowo – cementowych w Polsce została zakazana ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628 z 1997 r. i Nr 156 z 1998 r.). Zgodnie z ustawą w Polsce do 28 września 1998 r. została całkowicie zakończona produkcja płyt azbestowo – cementowych (a wcześniej innych wyrobów zawierających azbest). Natomiast po 28 marca 1999 r. obowiązuje zakaz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Wyjątek stanowią wyroby z zawartością azbestu, które nie posiadają jeszcze swoich zamienników z względu na ekstremalne warunki pracy. Wykaz takich wyrobów zawarty jest w rozporządzeniach ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzania na polski obszar celny. Dotyczy to azbestu włóknistego sprowadzanego do produkcji diafragmy wykorzystywanej do elektrolizy przeponowej przy produkcji chloru i wyrobów azbestowo – kauczukowych.

2.2. Wpływ azbestu na organizm ludzki

Chorobotwórcze działanie azbestu występuje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu (oznacza to, że dopóki włókna nie są uwolnione do powietrza nie stanowią zagrożenia dla zdrowia). Azbest może być także obecny w wodzie, napojach i pokarmach, skąd przenika do organizmu człowieka. Jednak nie ma dowodów świadczących o tym, że azbest dostający się do organizmu drogą pokarmową jest szkodliwy dla zdrowia.

Naturalne źródła emisji włókien azbestowych w praktyce mają mniejsze znaczenie niż źródła związane z działalnością człowieka. Obecnie po zaprzestaniu produkcji wyrobów zawierających azbest tymi źródłami są:

- niewłaściwie składowane odpady azbestowe, w tym tzw. dzikie wysypiska, szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach,
- użytkowanie wyrobów azbestowych co w konsekwencji prowadzi do zanieczyszczenia powietrza pyłem azbestowym w wyniku: korozji i mechanicznych uszkodzeń płyt azbestowo – cementowych, ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych,
- niewłaściwe usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest,
- urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacyjne zawierające azbest.

Są to źródła występujące wewnątrz pomieszczeń.

Stosowanie wyrobów azbestowych, a w konsekwencji możliwość uwalniania włókien azbestu do środowiska, spowodowało wzrost zainteresowania zdrowotnymi skutkami środowiskowej ekspozycji na azbest.

Wielkość zagrożenia zdrowia zależy od rodzaju azbestu, wielkości włókien i ich stężenia w powietrzu oraz czasu narażenia. Największe zagrożenie stanowią włókna respirabilne, tzn. występujące w trwałej postaci w powietrzu i mogące przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Mają one średnicę mniejszą od 3 μm . Narażenie zawodowe na pył azbestu może być przyczyną chorób układu oddechowego tj: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnych, raka płuc oraz międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej (nowotworów o wysokiej złośliwości).

Doniesienia kliniczne i epidemiologiczne sugerują, że z azbestem może być również związane występowanie innych nowotworów: krtani, żołądka i jelit, trzustki, jajników oraz chłoniaków. Jednak zwiększenie ryzyka w tych grupach nowotworów należy postrzegać jedynie jako prawdopodobne.

Między pierwszym narażeniem a pojawieniem się patologii (zwłaszcza nowotworów) występują długie okresy. Czyli aktualnie wykrywane skutki odnoszą się do warunków pracy, jakie istniały 20 -40 lat temu.

W ekspozycji paraw zawodowej i środowiskowej na pył azbestu praktycznie głównym skutkiem jest międzybłoniak opłucnej, a także w zależności od poziomu ekspozycji obserwowany jest również wzrost ryzyka zachorowania na raka płuc. Rak płuca jest najbardziej powszechnym nowotworem złośliwym powodowanym przez azbest. Zagrożenie wystąpieniem raka płuca w badanych populacjach zawodowo narażonych na pył azbestu wykazuje duże zróżnicowanie w zależności od typu włókna, technologii przetwórstwa, zawartości włókien respirabilnych w pyłe, stężenia pyłu.

Analizując szkodliwość azbestu i jego wpływ na organizm ludzki należy pamiętać, iż azbest jest praktycznie niezniszczalny, zaś groźny dla zdrowia ludzi jest wtedy, gdy jego elementarne włókna znajdują się we wdychanym powietrzu. Azbest zabezpieczony w sposób uniemożliwiający uwolnienie się włókien do powietrza nie stanowi żadnego zagrożenia dla zdrowia.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. – w sprawie katalogu odpadów (Dz. U z 2001r., Nr 112, poz. 1206) odpady zawierające azbest klasyfikowane są jako odpady niebezpieczne z przypisanymi następującymi kodami klasyfikacyjnymi:

- 06 07 01* - Odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - Odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - Odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- 10 13 09* - Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo azbestowych,
- 15 01 11* - Opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate, elementy wzmocnienia konstrukcyjnego,
- 16 01 11* - Okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - Zużyte urządzenia zawierające azbest,
- 17 06 01* - Materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - Materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

2.3. Informowanie o ryzyku związanym z narażeniem na azbest

występującym w środowisku

Głównym celem informowania o ryzyku jest dostarczenie o zagrożeniu osobom i społecznościom narażonym na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe (zgodnie z zasadami wnikającymi z odpowiednich przepisów prawnych). Uzyskane informacje stanowią podstawę do opracowania różnych wariantów strategii zmniejszania ryzyka, które brane są pod uwagę przy podejmowaniu decyzji dotyczących ich wdrażania.

Proces informowania i rzetelności przekazywanej informacji zależą zarówno od poziomu merytorycznego, możliwości i umiejętności oceny oszacowania ryzyka, jak i od warunków polityczno – społecznych.

Zgodnie z definicją zaproponowaną przez Narodową Radę ds. Badań Naukowych Stanów Zjednoczonych „Informowanie o ryzyku jest procesem wzajemnego współdziałania jednostek, grup i instytucji w wymianie informacji i opinii o istocie zagrożenia. Pod hasłem „współdziałanie” należy rozumieć współpracę ze społeczeństwem specjalistów oceniających ryzyko ze specjalistami zajmującymi się zarządzaniem ryzykiem, a więc epidemiologów, przedstawicieli ministerstwa zdrowia, środowiska, przemysłu, a także grup zaangażowanych w problematykę ochrony środowiska.

Informowanie społeczności o ryzyku związanym z narażeniem na czynniki szkodliwe (w tym azbest) jest sprawą delikatną i bardzo trudną, wymagającą angażowania opinii publicznej w proces szacowania ryzyka i informowania o nim. Istotne znaczenie odgrywa właściwe rozeznanie podstawowych zagadnień przez wszystkich zainteresowanych partnerów. Agencja Ochrony Środowiska (EPA – Environmental Protection Agency) opublikowała szereg dokumentów zawierających zasady informowania o ryzyku.

Powszechnie stosuje się siedem podstawowych zasad:

- Akceptuj i angażuj społeczność jako równorzędnego partnera ,
- Starannie planuj sposób przekazywania informacji o zagrożeniu, a następnie oceniaj wyniki komunikowania się,
- Uważnie słuchaj tego, co mają ci do przekazania inni,
- Bądź uczciwy, szczery i otwarty,
- Koordynuj wysiłki i współpracuj z innymi (grupami, ośrodkami) w procesie przekazywania informacji,
- Nawiązuj współpracę ze środkami masowego przekazu i przekazuj informacje przygotowane zgodnie z regułami środków masowego przekazu,
- Mów jasno i życzliwie.

3. STAN PRAWNY W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA

WYROBÓW I ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

3.1. Regulacje ustawowe

- *Ustawa z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U z 2004 r. Nr 3, poz.20 z późn. zm.). Ustawa zakazuje wprowadzania na obszar kraju azbestu, wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Nowelizacja wprowadzona

ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. „o zmianie ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest” (Dz. U. Nr 10, poz. 72, z 2005 r.). Stanowi, że od dnia 1 stycznia 2005 r. w Polsce – podobnie jak w całej Unii Europejskiej – obowiązuje zakaz stosowania i obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.

- *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r.- Prawo budowlane* (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.), *Ustawa z dnia 19 września 2007 r. o zmianie Ustawy Prawo budowlane* (Dz. U. 191/2007 poz. 1373) zgodnie z art. 30 ust. 7 stanowi: Właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli ich realizacja może naruszyć ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować: zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia, pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych, wprowadzenie, utrwalenie bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.
- *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r.- Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.). Ustawa ta jest podstawowym aktem prawnym w prawodawstwie polskim, regulującym zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju, a w szczególności ustaliła m.in. obowiązek składania przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, a także osoby prawne stosownych informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (w tym również azbestu).
- *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach* (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późn. zm.). Ustawa ta wprowadziła m.in. obowiązek uzyskania przez wytwórcę odpadów niebezpiecznych (wykonawcę prac usuwania wyrobów zawierających azbest) zatwierdzenia – przez właściwego wojewodę lub starostę – programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest).
Wytwórcy odpadów zawierających azbest muszą zatem zalegalizować swoją działalność w tym zakresie zgodnie z w/w przepisami.
- *Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy* (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.).
- *Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw* (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.). Ustawa reguluje tryb postępowania oraz obowiązki podmiotów określanych ustawą. W art. 54 ustawa odnosi się do odpowiednich

zapisów ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest.

- *Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych* (Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1222, z późn. zm.). Ustawa reguluje – na gruncie prawa europejskiego – problematykę dotyczącą substancji i preparatów chemicznych, w tym niebezpiecznych. Ustawa określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i preparatów chemicznych, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko.
- *Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych* (Dz. U. Nr 199, poz. 1671, z późn. zm.). Ustawa określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach.

3.2. Akty wykonawcze

- *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. – w sprawie katalogu odpadów* (Dz. U. nr 112, poz. 1206 z późn. zm.) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych poniżej grupach i podgrupach z odpowiednim przypisanym kodem klasyfikacyjnym:
  - 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
  - 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu
  - 10 11 81* - odpady zawierające azbest
  - 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo – azbestowych,
  - 15 01 11* - opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
  - 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest
  - 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest
  - 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest
  - 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.
- *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska* (Dz. U. Nr 124, poz. 1033) Rozporządzenie określa termin oraz formę składania informacji

o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439) określa termin oraz formę składania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.
- *rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595 z późn. zm.).* W sposób nieselektywny mogą być składowane odpady:
Grupy 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest
Grupy 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.
Oznacza to, że odpady obu grup mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Natomiast nie wolno tych odpadów mieszać i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.
- *rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833 z późn. zm.).* Określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest:
  - a) pyły zawierające azbest chryzotyl - $1,0 \text{ mg/m}^3$
  - b) włókna respirabilne - $0,2 \text{ włókien w cm}^3$
  - c) pyły zawierające azbest krokydolit - $0,5 \text{ mg/m}^3$
  - d) włókna respirabilne - $0,2 \text{ włókien w cm}^3$
- *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2003 Nr 1, poz. 12 z późn. zm.)* określa limity stężenia azbestu w powietrzu. Wartości odniesienia dla azbestu wynoszą odpowiednio:
  - dla 1 godziny – 250 włókien/m^3
  - dla roku kalendarzowego – $2\,350 \text{ włókien/m}^3$.
- *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549 z późn. zm.).* Określa m.in. wymagania dotyczące składowania odpadów zawierających azbest.

- *rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia* (Dz. U. Nr 120 poz. 1126 z późn. zm.) określa zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa lub zdrowia ludzi.
- *rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest* (Dz. U. Nr 192, poz. 1876 oraz z 2008 r. Nr 200 poz. 1235). Rozporządzenie wprowadza obowiązek inwentaryzacji przez właściciela lub zarządzającego (osobę fizyczną) miejsc, gdzie był lub jest wykorzystywany azbest oraz składania corocznie stosownych informacji do właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Osoby prawne składają sprawozdania do wojewody.
- *rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010r. Nr 162, poz. 1089) nakłada na właścicieli lub zarządców obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest obowiązek okresowej kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia (Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest).
- *rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy* (Dz. U. Nr 280, poz. 2771 z późn. zm.). Rozporządzenie określa m.in. obowiązki pracodawcy przy prowadzeniu prac w kontakcie ze szkodliwymi substancjami (w tym z azbestem).
- *rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy* (Dz. U. Nr 73, poz. 645 z późn. zm.). Rozporządzenie określa m.in. obowiązki wykonywania badań właściwych dla prowadzenia prac z czynnikami szkodliwymi (w tym azbest).

- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 września 2005 r. w sprawie kursów doszkalających dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne (Dz. U. Nr 187, poz. 1571).

3.3. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, wykorzystujący wyroby zawierające azbest, obowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest.

Wykorzystujący wyroby zawierające azbest ujmuje wynik inwentaryzacji w „Informacji o wyrobach zawierających azbest” wg wzoru stanowiącego załącznik nr 1 do Programu.

Informację sporządza się w dwóch egzemplarzach, z których jeden przedkłada się właściwemu organowi, drugi egzemplarz przechowuje przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji.

Informację przedkłada się corocznie celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązek oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu wg wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do Programu.

3.4. Bezpieczne postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Bezpieczne użytkowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest uwarunkowane jest, oprócz czynnika czasu użytkowania także właściwym ich zabezpieczeniem. Znane są dwie metody zabezpieczania wyrobów z azbestem:

- obudowanie
- pokrycie powłoką (kapsulacja).

Pierwsza metoda polega na odizolowaniu wyrobów zawierających azbest od otoczenia poprzez obudowanie ich pyłoszczelną przegrodą wykonaną np. ze sklejk lub płyt gipsowych.

Natomiast kapsulacja to pokrycie powierzchni tych wyrobów specjalnymi substancjami impregnującymi uniemożliwiającymi kruszenie się azbestu lub błonotwórczymi, które tworzą na powierzchni materiału warstwę uniemożliwiającą odłamywanie się zewnętrznych cząstek wyrobu.

Należy nadmienić, że czynnikiem negatywnie wpływającym na obecny stan wyrobów azbestowych (pokryć dachowych) był ich nieprawidłowy montaż (dotyczy to głównie terenów wiejskich), powodujący pękanie płyt oraz ich odkształcanie. Dodatkowym czynnikiem jest nieprzestrzeganie terminów konserwacji, a nawet całkowity brak konserwacji.

Czas użytkowania płyt azbestowo – cementowych(prawidłowo założonych i zamontowanych, pomalowanych farbą akrylową i konserwowanych co 5 -7 la) określony został na 30 lat. W Polsce wiele wyrobów jest użytkowanych średnio od 10 do 50 lat.

3.5. Usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Największe zagrożenie emisji szkodliwych dla zdrowia człowieka włókien azbestowych stwarza proces usuwania wyrobów zawierających azbest. Prace związane z usuwaniem azbestu muszą być prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować lub zminimalizować uwalnianie się azbestu do środowiska, tak aby nie zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń włókien azbestowych w powietrzu.

Wymagania w zakresie usuwania tych wyrobów określone zostały szczegółowo w odpowiednich rozporządzeniach.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, zobowiązany jest do uzyskania odpowiednio zezwolenia, pozwolenia, decyzji zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenia organowi informacji o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace polegające na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego

postępowania, opracowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:

- identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez laboratorium,
- informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
- zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza.

Zgodnie z art. 17 ust 1a, pkt 1 znowelizowanej ustawy o odpadach wytwórca odpadów, który prowadzi działalności polegającą na świadczeniu usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątania, konserwacji i napraw, a także przetwarzania odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych, jest obowiązany do uzyskania decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami. Natomiast zgodnie z ust. 3a w/w ustawy wytwórca odpadów, który jednocześnie prowadzi działalność w zakresie rozbiórki i remontów obiektów, w wyniku której powstają odpady zawierające azbest i który przetwarza te odpady w urządzeniach przewoźnych, jest obowiązany do uzyskania jednej decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami, obejmującej odpady powstałe w wyniku eksploatacji urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest.

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
- umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”,
- zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
- zastosowania w obiekcie gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,

- codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro,
- izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokydolit,
- zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest powinny być prowadzone w sposób uniemożliwiający jego emisję do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie.

Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów gęstości objętościowej większej niż 1000 kg/m³, a więc płyty azbestowo –cementowe lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nie ulegające zniszczeniu pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się:

- kartę ewidencji odpadu wg wzoru stanowiącego załącznik nr 3 do Programu
- kartę przekazania odpadu wg wzoru stanowiącego załącznik nr 4 do Programu.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu a następnie złożenia właścicielowi lub zarządcy obiektu będącego przedmiotem prac, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Oświadczenie to powinno być przechowywane przez okres co najmniej 5 lat.

3.6.Transport odpadów

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wydaje wojewoda, właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów – po zasięgnięciu opinii właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta.

Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest wydawane w drodze decyzji przez właściwy organ na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat.

Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny, uprawniony do tego podmiot prawny.

W każdym przypadku konieczne jest uzyskanie od właściwego starosty zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych, np. w celu ich dalszego transportu odbywa się z zastosowaniem karty przekazania odpadu sporządzonej przez wytwórcę odpadów.

Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych,
- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”, sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 - różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy transporcie.

Posiadacz odpadów, dokonujący ich transportu, obowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych.

Każdy pojazd przewożący odpady zawierające azbest powinien być oznakowany dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi.

Tablice te powinny być prostokątne, o wymiarach 30x40 cm, barwy pomarańczowej odblaskowej, dookoła otoczone czarnym nie odblaskowym paskiem o szerokości nie przekraczającej 15mm.

Transportujący odpady powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku, gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką przed uszkodzeniem.

Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów – zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na „Karcie przekazania odpadu”.

3.7. Składowanie odpadów lub unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, usuwane odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne albo na podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych, pod warunkiem, że spełnione zostały warunki techniczne dotyczące bezpiecznego składowania odpadów azbestowych.

Jedynie odpady azbestowe o kodach 17 06 01* i 17 06 05* pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej mogą być unieszkodliwiane przez składowanie na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów.

Każdorazowo po złożeniu odpadów, powierzchnia składowisk powinna być zabezpieczona przed emisją pyłów przez przykrycie izolacją syntetyczną(folią) lub warstwą gruntu. Składowanie odpadów, powinno być zakończone na poziomie 2 m poniżej poziomu terenu otoczenia, a następnie wypełnione gruntem do poziomu terenu.

Podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich bezpieczne składowanie. Poniżej zestawiono składowiska w województwie lubelskim przyjmujące odpady zawierające azbest:

Składowisko odpadów azbestowych w Kraśniku

Zarządzający składowiskiem

Przedsiębiorstwo Usług Wodno – Budowlanych „WOD – BUD” Sp. z o.o.

ul. Piłsudskiego 12/1, 23 -200 Kraśnik

(81) 825 26 05

adres składowiska - Piaski, Zarzecze II , 23-200 Kraśnik

Kod przyjmowanych odpadów na składowisku:

17 06 01* materiały izolacyjne zawierające azbest

17 06 05* materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Składowisko odpadów azbestowych w Srebrzyszcze

Zarządzający składowiskiem

Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Chełmie

ul. Ks. Piotra Skargi 11, 22-100 Chełm, gmina Chełm

82) 560 50 20

adres składowiska Srebrzyszcze, 22 – 100 Chełm

kod przyjmowanych odpadów na składowisku:

17 06 01* materiały izolacyjne zawierające azbest

17 06 05* materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Składowisko odpadów azbestowych w Poniatowej

Zarządzający składowiskiem

Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej sp. z o.o. w Poniatowej Wsi

ul. Młodzieżowa 4, 23-320 Poniatowa

(81) 743 68 60, gmina Poniatowa Wieś

Kod przyjmowanych odpadów na składowisku:

16 02 12* zużyte urządzenia (elektryczne
i elektroniczne) zawierające wolny azbest

17 06 01* materiały izolacyjne zawierające azbest

17 06 05* materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Na terenie gminy Janów Podlaski nie ma składowiska, które mogłyby przyjmować odpady zawierające azbest.

3.8. Harmonogram realizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Janów Podlaski.

Proces usuwania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z zapisami krajowego programu, powinien być zakończony do końca 2032 roku. Wynika to z bardzo dużej ilości tych wyrobów oraz wysokości potrzebnych środków finansowych.

Dla potrzeb niniejszego Programu, przyjęto podzielenie okresu do 2032 roku na 4 podokresy, tj;

- okres I: lata 2011 – 2015
- okres II: lata 2016 – 2020
- okres III: lata 2021 – 2025
- okres IV: lata 2026 – 2032

Taki podział zapewnia zgodność z programem krajowym i ułatwi ocenę realizacji programu gminnego w kontekście porównań z programem krajowym.

Harmonogram realizacji zadań został sporządzony po analizie stanu gospodarki odpadami azbestowymi, które to opisy stanów zostały opracowane na podstawie przeprowadzonego spisu z natury u mieszkańców Gminy Janów Podlaski w oparciu o obowiązujące przepisy i akty prawne.

Odpady zawierające azbest, jako odpady niebezpieczne, wymagają szczególnego sposobu postępowania i dlatego powinny być objęte programem likwidacji azbestu i odpadów zawierających azbest. Ważnym aspektem w podejściu do sposobu rozwiązania problemu usuwania azbestu w Gminie Janów Podlaski jest fakt, iż stosowane w przeszłości w budownictwie i innych dziedzinach gospodarki wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia, dopóki materiały te nie są uszkodzone. Zagrożeniem może być ich niewłaściwe usuwanie, bowiem w czasie obróbki mechanicznej następuje uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza i zachodzi niebezpieczeństwo ich wchłaniania. W tym kontekście usuwanie pokryć dachowych, elewacyjnych i innych materiałów budowlanych zawierających azbest będzie procesem długotrwałym i w każdym przypadku należy oceniać celowość podejmowania ich demontażu z punktu widzenia ochrony zdrowia i zagrożenia ekologicznego. Proces ten powinien być przeprowadzony ze szczególnym zachowaniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

Ze względu na niską znajomość problematyki azbestu wśród mieszkańców Gminy Janów Podlaski w niniejszym Programie zakłada się iż poprzez odpowiednie działania informacyjno – edukacyjne należy doprowadzić do zapobiegania sytuacjom, w których dochodzi do usuwania wyrobów zawierających azbest na „własną rękę” przez właścicieli obiektów bez żadnego zabezpieczenia i wywożenia ich na dzikie wysypiska. Z uwagi na wysoki koszt usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych istotne jest także zachęcenie do prawidłowego usuwania wyrobów

zawierających azbest poprzez dofinansowanie przedsięwzięć związanych z ich usuwaniem, podejmowanych przez osoby fizyczne, ze środków publicznych oraz zewnętrznych środków pomocowych.

4. ZADANIA DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Zadania dla samorządów gminnych i powiatowych określone zostały w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”. Na poziomie lokalnym zadania realizują samorządy gminne i powiatowe, poprzez:

4.1. Samorząd gminny:

- gromadzenie przez wójta, informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w programie;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;

4.2. Kampania edukacyjna w zakresie szkodliwości wyrobów zawierających azbest

W czasie trwania programu w latach 2011 – 2032 prowadzona będzie kampania edukacyjna mieszkańców Gminy w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich zabezpieczania, usuwania oraz unieszkodliwiania.

Planowane działania w celu mobilizowania właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest będą prowadzone poprzez:

- system edukacji w zakresie szkodliwości i usuwania wyrobów azbestowych,
- informowanie o źródłach uzyskania dotacji, preferencyjnych kredytów i pożyczek na wymianę pokryć dachowych z azbestu,
- dofinansowanie kosztów usunięcia azbestu w tym: transportu i składowania na składowisku.

5. BILANS WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY JANÓW PODLASKI

W Gminie Janów Podlaski przeprowadzono inwentaryzację wyrobów zawierających azbest poprzez spis z natury w terenie dokonany przez sołtysów wsi, pracowników Urzędu Gminy Janów Podlaski od 488 właścicieli budynków. Zebrane dane po ich zestawieniu tworzą ewidencję gminną wyrobów zawierających azbest (ewidencja zawiera rodzaj, ilość i miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest).

Wynika z niej, że prawie w całości azbest występuje w postaci płyt falistych stosowanych w budownictwie oraz w niewielkiej ilości w postaci płyt płaskich.

Poniższa tabela przedstawia rodzaj obiektu i rodzaj pokrycia dachowego:

Lp.	Rodzaj płyt azbestowo-cementowych	Ogólna ilość poszczególnych płyt w m ²	Domy jednorodzinne	Budynki gospodarcze
1.	Płyty dachowe faliste	114.370	25.714	88.656
2.	Płyty dachowe płaskie	892	270	622
	Ogółem	115.262	25.984	89.278

5.1. Budynki mieszkalne, inwentarskie i inne.

Ilość wyrobów zawierających azbest stanowi podstawę do identyfikacji skali problemu gminy Janów Podlaski. Wyroby zawierające azbest to przede wszystkim płyty faliste i płaskie stanowiące pokrycia dachowe budynków mieszkalnych i gospodarczych.

Wykaz budynków pokrytych płytami azbestowo – cementowymi przedstawia załącznik nr 5 do Programu.

Na podstawie danych zgromadzonych podczas inwentaryzacji, oszacowano, iż powierzchnia dachów pokrytych płytami azbestowo – cementowymi wynosi – **115.262 tys. m²**.

Średnia waga 1m² płyt azbestowo – cementowych wynosi **14 kg dla eternitu falistego i 9 kg w przypadku eternitu płaskiego**.

Biorąc powyższe pod uwagę szacuje się, iż na terenie gminy Janów Podlaski znajduje się 1609,3 Mg wyrobów zawierających azbest, tj.

płyt falistych **1.601,2 Mg (114.370 m² x 14 kg = 1.601.180 kg)** i płyt płaskich 8,1 Mg (**892m² x 9kg = 8.028 kg**).

Stan techniczny pokryć dachowych można ocenić jako dość dobry, w większości kwalifikuje te pokrycia do III stopnia pilności, jednak nie uchroni przed ich całkowitym usunięciem.

5.2. Struktura rozmieszczenia płyt azbestowo – cementowych

Strukturę rozmieszczenia pokryć dachowych z płyt azbestowo – cementowych w podziale na poszczególne miejscowości przedstawiono poniżej.

Lp.	Miejsce występowania wyrobu /miejscowość/	Zestawienie ilościowe płyt Azbestowo - cementowych		Ilość Mg ogółem
		Płyty faliste w m ²	Płyty płaskie w m ²	
1.	Błonie	3.762	200	54,5
2.	Bubel Granna	7.647	----	107.1
3.	Bubel Łukowiska	1.743	-----	24,4
4.	Jakówki	9.493	----	132,9
5.	Janów Podlaski	25.763	242	362,9
6.	Kajetanka	360	-----	5,0

7.	Klonownica Mała	2.038	200	30,3
8.	Klonownica Plac	2.817	-----	39,4
9.	Nowy Pawłów	7.326	150	104,0
	Ostrów	1.752	-----	24,5
11.	Peredyło	3.336	-----	46,7
12.	Polinów	2.024	-----	28,3
13.	Romanów	6.287	-----	88,0
14.	Stare Buczyce	4.267	-----	59,7
15.	Stary Bubel	7.766	100	109,6
16.	Stary Pawłów	4.352	-----	60,9
17.	Werchliś	19.241	-----	269,4
18.	Woroblin	4.396	-----	61,5
	Ogółem	114.370	892	1609,0

Duży wpływ na ilość wyrobów azbestowych znajdujących się na terenie gminy jak również na terenie całego województwa może mieć fakt, że na obszarze województwa lubelskiego funkcjonowały zakłady wykorzystujące azbest w produkcji co czyniło ten produkt powszechnie dostępnym.

Były to: Lubelskie Zakłady Eternitu w Lublinie, Zakład Produkcji Płytek Cementowo – Azbestowych w Końskowoli k. Puław, Lubelskie Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowe Ceramiki Budowlanej w Niemcach i Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Parczewie.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 roku w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska wójt gminy przedkłada takie informacje wojewodzie do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy.

Ponadto zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, właściciel nieruchomości, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, przeprowadza kontrole stanu tych wyrobów i przygotowuje tzw. ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (ocena wg wzoru określonego w załączniku nr 1 do w/w rozporządzenia). W formularzu tym za pomocą odpowiedniej skali punktowej określa się stopień pilności dokonania wymiany lub naprawy. Rozporządzenie określa trzy stopnie pilności:

I – wymagana bezzwłoczna wymiana lub naprawa

II – ponowna ocena wymagana po roku

III – ponowna ocena w terminie do 5 lat.

Ze względu na fakt, że przeważająca część mieszkańców z uwagi na brak środków finansowych nie potrafiła precyzyjnie określić przewidywanego terminu likwidacji wyrobów zawierających azbest, deklarowała graniczny termin 2032 r.

5.3. Ilości wyrobów zawierających azbest wymagających usunięcia.

Na terenie gminy Janów Podlaski znajduje się około 1609,3 Mg wyrobów zawierających azbest. W poniższej tabeli przedstawiono ilość wyrobów zawierających azbest przewidzianych do usunięcia do 2032 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	lata		lata	
			2011-2015	2016-2020	2021-2025	2026 - 2032
1.	Ilość wyrobów zawierających azbest przewidziana do usunięcia	Mg	204,3	465	470	470

5.4. Szacunkowe nakłady finansowe na realizację Programu

Pod pojęciem „usunięcie” rozumie się demontaż, transport oraz utylizację. Te trzy etapy likwidacji wyrobów zawierających azbest są przedmiotem określenia kosztów jednostkowych dla podejmujących działania związane z usuwaniem azbestu.

Obecnie wyeliminowanie wyrobów zawierających azbest jest procesem kosztownym i wieloletnim.

Wycena kosztu programu może mieć jedynie charakter szacunkowy z uwagi na znaczną zmienność cen.

W oparciu o dane Lubelskiej Agencji Ochrony Środowiska w Lublinie przyjęto, że średni koszt usunięcia 1m² płyt azbestowo – cementowych z terenu gminy Janów Podlaski wynosi – **18,50 zł**.

Do szacunku przyjęto, ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest -115.262 m² płyt azbestowo-cementowych co w przeliczeniu daje 1.609,3 Mg.

Całkowity koszt usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Janów Podlaski stanowi kwotę:

$$115.262 \text{ m}^2 \times 18,50 \text{ zł/m}^2 = 2.132.347 \text{ zł}$$

Szacunkowe koszty wdrożenia przedsięwzięć usuwania wyrobów zawierających azbest w latach 2011 – 2032 przedstawiono poniżej.

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn.	lata			
			2011-2015	2016-2020	2021-2025	2026-2032
Usunięcie płyt azbestowo – cementowych wraz z unieszkodliwieniem						
1.	Ilość płyt a-c przewidzianych do usunięcia	m2	14.593	33.530	33.571	33.571
2.	Koszty usunięcia płyt a-c wraz z unieszkodliwieniem	zł	269.970	620.249	621.064	621.064
	Ogółem	zł	2.132.347			

Przy założeniu realizacji Programu do roku 2032 (ok. 21 lat), roczny koszt usuwania wyrobów zawierających azbest będzie kształtował się na poziomie około **101 tys. zł.**

W celu usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Janów Podlaski przyjęto następujące rozwiązanie.

Właściciele nieruchomości pokrytych płytami azbestowo – cementowymi na własny koszt dokonają demontażu pokryć dachowych przez wykonawcę posiadającego pozwolenie na wytworzenie odpadów azbestowych wyłonionego zgodnie z przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych.

Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych będzie następował na wniosek (załącznik nr 6) właściciela obiektu, jego zarządcy lub władającego.

Zdjęte pokrycia dachowe zostaną przetransportowane na składowisko przyjmujące odpady zawierające azbest. Urząd Gminy dofinansuje koszty transportu i utylizacji w 50 % po złożeniu wniosku przez Wnioskodawcę.

Złożone wnioski o dofinansowanie będą realizowane według kolejności wpływu do wysokości kwoty zabezpieczonej w budżecie na dany rok kalendarzowy.

Odbiorem odpadów zawierających azbest zajmie się koncesjonowana firma transportowa wyłoniona zgodnie z przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych.

Termin odbioru odpadów z terenu nieruchomości uzgadnia przedstawiciel firmy transportowej z Urzędem Gminy Janów Podlaski. Wszystkie czynności związane z załadunkiem i transportem przeprowadzone zostaną zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998 roku w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 138, poz. 895).

Odbiór odpadów zawierających azbest od właścicieli oraz ich przekazanie na składowisko potwierdzone będzie kartą przekazania odpadu (załącznik nr 4), sporządzaną w trzech egzemplarzach: jeden dla odbierającego odpady, drugi dla właściciela odpadu, trzeci dla Urzędu Gminy Janów Podlaski.

Koszty realizacji przedsięwzięcia przedstawiają się następująco:

Koszty za zdjęcie płyt azbestowo – cementowych :

$$115.262 \text{ m}^2 \times 6,50 \text{ zł/m}^2 = 749.203 \text{ zł}$$

Koszty - transportu i utylizacji:

$$115.262 \text{ m}^2 \times 12,00 \text{ zł/m}^2 = 1.383.144 \text{ zł.}$$

Koszty transportu i utylizacji ponoszone przez Urząd Gminy – 691.572 zł.

Przy takim założeniu, właściciel nieruchomości posiadający 100 m² pokrycia dachowego musi liczyć się z następującymi kosztami:

100m² x 6,50 zł/m² (koszt demontażu) + 100m² x 6,00 zł (koszty transportu i utylizacji) = 1.250,00 zł.

Natomiast Urząd Gminy za transport i utylizację 100 m² poniesie następujące koszty:

$$100\text{m}^2 \times 6,00 \text{ zł/m}^2 = \underline{600,00 \text{ zł.}}$$

Wynikiem realizacji Programu będzie stopniowe zmniejszanie się ilości rocznie usuwanego azbestu w latach następnych.

5.5. Źródła finansowania Programu

Przy konstruowaniu Programu przyjęto, w oparciu o konstrukcję „Programu krajowego” – podobnie jak w innych krajach członkowskich UE – zasadę „zanieczyszczający płaci, co oznacza, że odpowiedzialność za bezpieczne i terminowe usunięcie wyrobów zawierających azbest złożono na barki właścicieli nieruchomości.

Wdrożenie niniejszego Programu jak już wcześniej powiedziano będzie realizowane z wykorzystaniem własnych i zewnętrznych źródeł finansowania tj. z

- 1) Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- 2) Wojewódzkich Funduszy Ochrony środowiska i Gospodarki Wodnej,
- 3) Środków funduszy Unii Europejskiej.

W okresie od 1 stycznia 2011 roku do 30 czerwca 2015 roku Samorząd Województwa Lubelskiego będzie realizować we współpracy z samorządami lokalnymi projekt pt. „Pilotażowy system gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego wzmocniony sprawnym monitoringiem ilości oraz kontroli ich usuwania i unieszkodliwiania”. Inicjatywa ta została podjęta w ramach obszaru priorytetowego „Środowisko i infrastruktura”, obszaru tematycznego „Odbudowa, remont, przebudowa i rozbudowa podstawowej infrastruktury oraz poprawa stanu środowiska” Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy. O dofinansowanie ubiegać się mogą osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami jak również jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa lubelskiego.

6. Monitoring realizacji Programu

System monitoringu realizacji programu wraz z odpowiednią bazą danych powinien być elementem systemu monitoringu w ramach realizacji Planu gospodarki odpadami dla gminy Janów Podlaski. W związku z tym proponuje się aby wykorzystać do tego celu istniejące formy gromadzenia danych, takich jak:

- Informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania odpadów zawierających azbest przedkładane wojewodzie do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439),
- Plany gospodarki odpadami
- Działalność kontrolna

Informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania odpadów zawierających azbest przedkładane wojewodzie będą pomocne przy:

- Aktualizacji i monitorowaniu Programu usuwania azbestu na terenie gminy Janów Podlaski.
- Aktualizacji i monitorowaniu planu gospodarki odpadami w części dotyczącej odpadów zawierających azbest,
- Monitorowaniu środowiska w części dotyczącej azbestu.

7. PODSUMOWANIE

Pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu i wyrobów zawierających azbest w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkadziesiąt lat.

Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy pozwoli zminimalizować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego Programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

W Programie zawarto informacje dotyczące właściwości azbestu, jak również określono harmonogram zadań do realizacji, szacując ich koszt. Przedstawiono również szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach gminy oraz szacunkowe koszty związane z demontażem i ich utylizacją.

Przewiduje się, że w przypadku pozyskania funduszy unijnych na likwidację azbestu w następnych latach gmina będzie otrzymywać coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu który należy unieszkodliwić. Pozwoli to lepiej poznać potrzeby w tym zakresie, precyzyjnie planować środki niezbędne do wydania na ten cel oraz stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe z terenu gminy, i tym samym zrealizować podstawowy cel Programu.

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:
.....
2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:
.....
3. Rodzaj zabudowy³⁾:
.....
4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾: .....
5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾: .....
6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾: .....
7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾: .....
8. Stopień pilności⁷⁾: .....
9. Znaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:
a) nazwa i numer dokumentu: .....
b) data ostatniej aktualizacji: .....
10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów: .....
11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:
.....

.....
(podpis)

data .....

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1% lub więcej azbestu.

²⁾ Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.

³⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.

⁴⁾ Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.

⁵⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
- drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.

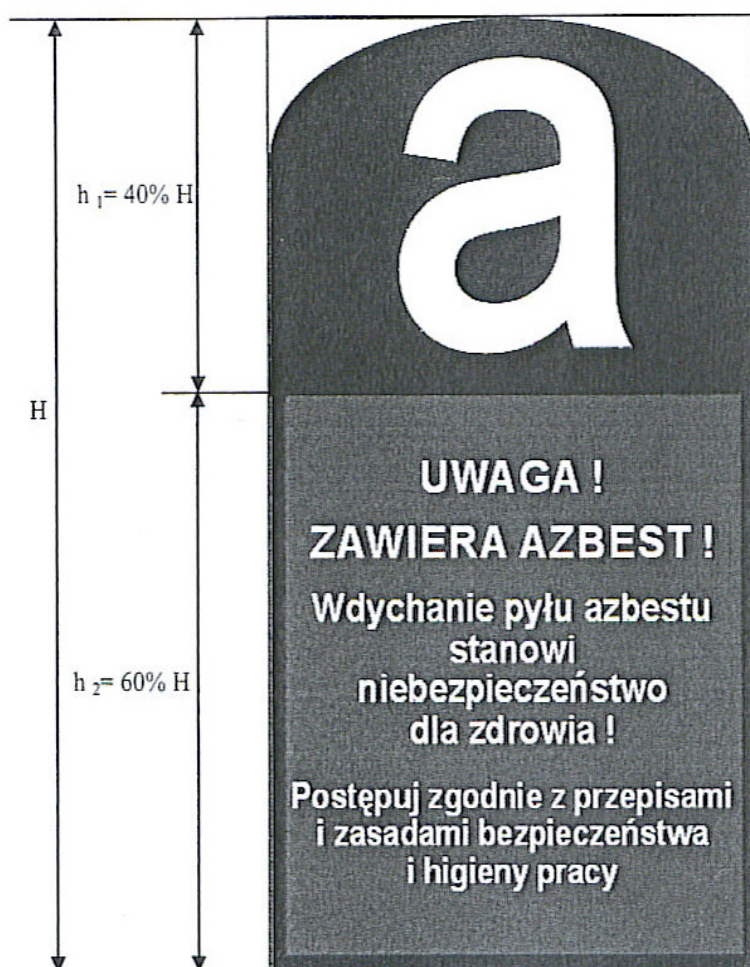
⁶⁾ Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).

⁷⁾ Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, póź. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, póź. 1089).

⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

Wzór oznakowania dla miejsc zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest.

Oznakowanie wzorowane jest na postanowieniu Unii Europejskiej (załącznik II do Dyrektywy 83/478/EWG). Wszystkie wyroby zawierające azbest oraz odpady lub miejsca ich występowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

- oznakowanie zgodne z podanym wzorem, powinno posiadać wymiary co najmniej 5 cm wysokość (H) i 2,5 cm szerokość,
- oznakowanie powinno się składać z dwóch części:
części górnej ($h_1 = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
części dolnej ($h_2 = 60\% H$), zawierającej standardowy napis w białym i/lub czarnym kolorze na czerwonym tle i powinien być wyraźnie czytelny,
- jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit-azbest niebieski”.

Wzór " Karty Ewidencji Odpadu"

KARTA EWIDENCJI ODPADU				Nr karty		Rok ewidencji			
Kod odpadu									
Rodzaj odpadu									
Procentowa zawartość azbestu w odpadzie ^a									
Posiadacz odpadów ^b				Adres ^c					
Nr REGON				Telefon/fax					
Działalność w zakresie ^d W ☐ Zb ☐ Tr ☐ Od ☐ Un ☐ ☐ ☐									
Miesiąc	Masa wytworzo- nych odpadów [Mg] ^e	Masa przyję- tych odpadów [Mg] ^e	Nr karty prze- kaza- nia odpadu	Gospodarowanie odpadami					Podpis osoby sporzą- dzają- cej
				We własnym zakresie			Odpady prze- kaza- ne innemu posiadaczowi odpadów		
				Masa [Mg] ^e	Metoda odzysku R ^f	Metoda unieszkod- liwiania D ^g	Masa [Mg]	Nr karty prze- kaza- nia odpadu	

^a Dotyczy działalności w zakresie unieszkodliwiania azbestu.

^b Imię i nazwisko lub nazwa posiadacza odpadów.

^c Adres zamieszkania lub siedziba posiadacza odpadów.

^d Zaznaczyć symbolem X odpowiednią odpowiedź: W – wytwarzanie odpadów, Zb – zbieranie odpadów, Tr – transport odpadów, Od – odzysk odpadów, Un – unieszkodliwianie odpadów.

^e Z dokładnością do 1 miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne, do 3 miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.

^f Symbole R określają działania polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji lub materiałów, lub energii, wraz z ich wykorzystaniem według załącznika nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach.

^g Symbole D określają procesy unieszkodliwiania według załącznika nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach

Wzór "Karty Przekazania Odpadu"

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU	Nr karty	Rok ewidencji
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad	Prowadzący działalność w zakresie transportu	Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad ^a
Adres ^b	Adres ^b	
Telefon/fax	Telefon/fax	
Nr REGON	Nr REGON	
Miejsce przekazania odpadu		
Kod odpadu	Rodzaj odpadu	
Data/miesiąc ^c	Masa przekazanych odpadów [Mg] ^d	Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy ^e
Potwierdzam przekazanie odpadu	Potwierdzam przyjęcie odpadu	

^a Imię i nazwisko lub nazwa posiadacza odpadów.

^b Adres zamieszkania lub siedziby posiadacza odpadów.

^c Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego temu samemu posiadaczowi odpadów.

^d Z dokładnością do 1 miejsca po przecinku dla odpadów innych niebezpiecznych do 3 miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.

^e Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

Wykaz budynków pokrytych płytami azbestowo-cementowymi na terenie gminy

Janów Podlaski

Miejscowość	budynki									
	stodoła	obora	mieszkalny	gospodarczy	garaż	spichrz	piwnica	kurnik	szopa	wiata
Bubel Granna	22	17	15	9	4	3	1			
Nowy Pawłów	7	26	7	7	9	3		1	3	
Werchliś	45	46	34	23	11	7				
Klonownica Mała	4	5	3	1	2					
Stary Bubel	17	17	15	3	4	6	2		3	1
Stare Buczyce	6	10	4	3	7	2		2		2
Bubel Łukowiska	2	4	4	2	3	1	1		3	
Jakówki	18	21	12	3	8	8		3	2	3
Klonownica Plac	4	7	4	5						
Polinów	4	5	5	2	3	2				
Woroblin	11	10	10	3	1				2	
Błonie	6	7	3	3	3	1			1	1
Kajetanka		1	1			1			1	
Ostrów	2	3	2		1					
Peredyło	3	5	1	2	5	2				
Romanów	7	15	5	5	8	4			2	
Stary Pawłów	3	9	12	4	2				4	
ul.Moniuszki			2							
ul.Cicha			1							
ul.Konopnickiej	2	1	4	9						
ul.Naruszewicza	1		1	4						
ul.Orzeszkowej			5	1						1
ul.Dominikańska		2	1	3						1

ul.Kościuszki	1	1	7	5	2					1
ul.Skalskiego			2	4						
ul.Nadrzeczna			2	1						
ul.Polna	1	1	2							1
ul.Szkołna			2		1					
ul.Łąkowa	1	1	2	1						
ul.Kąpielowa			1	2						
ul.Popław	1									
ul.Nowa		1	3	5	1					
ul.Piłsudskiego	2	1	3	11	1					1
ul.Siedlecka	1		6	8				1		
ul.Sienkiewicza			5	1						
ul.Słowackiego			5	1						
ul.Łosowicza			3	2						
ul.Podborna	1		2	2	2					
ul.Krótką			2	2	1					
ul.Dolna		1	2	3	1					
ul.Brzeska	2	1	6	6	2					
ul.Jagiellończyka		1	3	5	2					
ul.Chrobrego			3	2	2					
ul.Garbarska			4	2						1
ul.1-go Maja			2	5	1					
ul.Biała		1	6	2	2					2
ul.Narutowicza	1	1	8	6		1				
ul.Kolonia	3	4	1	2	3					
	178	225	233	170	92	41	4	7	21	15
RAZEM	986									

Załącznik 6

Urząd Gminy Janów Podlaski
ul. Bialska 6a
21-505 Janów Podlaski

W N I O S E K

o dofinansowanie wyrobów zawierających azbest

1. Wnioskodawca

.....

(imię i nazwisko)

adres do korespondencji.....

(kod pocztowy, nazwa miejscowości, ulica nr domu)

telefon ..... tytuł prawny do nieruchomości .....

(własność, współwłasność)

2. Miejsce wytworzenia i zdeponowania odpadów zawierających azbest:

.....

(nr nieruchomości gdzie został przeprowadzony demontaż pokrycia dachowego)

nr ewidencyjny działki .....

3. Rodzaj odpadów.....

(płyty eternitowe faliste/płaskie)

4. Ilość szacunkowa odpadów .....

5. Oświadczenie, że wszystkie dane zawarte w powyższym wniosku wypełniłem zgodnie z prawdą.

.....

(data i podpis wnioskodawcy)

6. Adnotacje Urzędowe:

.....

.....

.....

